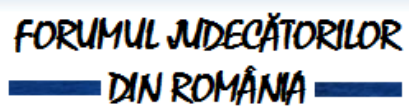

**DECIZII RELEVANTE ALE
CURȚII CONSTITUȚIONALE
ÎN MATERIA STATUTULUI
JUDECĂTORILOR
ȘI PROCURORILOR**

The logo consists of a blue gradient rectangular bar at the top. Below it, the text "FORUMUL JUDECĂTORILOR" is written in a black, hand-drawn, uppercase font. Underneath this text is a solid dark blue horizontal line, followed by the text "DIN ROMÂNIA" in the same hand-drawn, uppercase font, which is also flanked by short dark blue horizontal bars on either side.

FORUMUL JUDECĂTORILOR
DIN ROMÂNIA

**Proiect sprijinit de Asociația Forumul Judecătorilor
din România**

**DECIZII RELEVANTE ALE
CURȚII CONSTITUȚIONALE
ÎN MATERIA STATUTULUI
JUDECĂTORILOR
ȘI PROCURORILOR**

**Selecție realizată de Dragoș Călin, judecător,
Curtea de Apel București**

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Angelica Mălăescu

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CĂLIN, DRAGOȘ

**Decizii relevante ale Curții Constituționale în materia
statutului judecătorilor și procurorilor / Dragoș Călin. –**
București : Editura Universitară, 2013
ISBN 978-606-591-795-8

347.962(498)

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786065917958

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2013
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

STATUTUL JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR

STATUTUL JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR

CUPRINS

1. Susținerea autorilor sesizării în sensul că lipsa totală a motivării hotărârii judecătorești nu poate fi reținută ca abatere disciplinară, întrucât constituie temei pentru formularea unei căi de atac împotriva hotărârii judecătorești respective, este lipsită de fundament juridic. Răspunderea disciplinară poate fi angajată în cu totul alte condiții decât cele prevăzute de lege pentru promovarea unei căi de atac, care nu exclude, *de plano*, angajarea răspunderii disciplinare a judecătorului pentru aceeași faptă 15
2. Inadmisibilitate. Autorul nu formulează o veritabilă excepție de neconstituționalitate, fiind nemulțumit, în realitate, de modul în care autoritățile statului, respectiv Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați, interpretează și aplică prevederile art.2 alin.(3) din Legea nr.303/2004, potrivit cărora „*judecătorii sunt independenți, se supun numai legii și trebuie să fie imparțiali.*” 43
3. Dispozițiile primelor două alineate ale art.6 din Legea nr.303/2004 sunt suficiente pentru a asigura dovedirea probității morale și profesionale a magistraților, precum și a personalului de specialitate juridică asimilat magistraților și personalului auxiliar de specialitate, prin impunerea în sarcina acestora a obligației de a da o declarație autentică, pe propria răspundere potrivit legii penale, privind apartenența sau neapartenența ca agent sau colaborator al organelor de securitate, ca poliție politică 45
4. Prevederile art.21 din Constituție, referitoare la accesul la o instanță de judecată, nu au aplicabilitate în materia contestării baremului sau rezultatului unui examen sau concurs, existând obligativitatea comisiilor de contestații de a se pronunța asupra acestor cereri. Dispozițiile sunt însă aplicabile în ceea ce privește legalitatea procedurii de desfășurare a examenului sau concursului respectiv 48
5. În realitate, autorul excepției susține că textul de lege atacat este neconstituțional întrucât omite din enumerarea persoanelor care pot fi numite în magistratură, pe bază de concurs, pe cele care au îndeplinit funcția de secretar al unei comune. Curtea Constituțională nu poate

modifica sau completa prevederile legale supuse controlului de constituționalitate.....	51
6. Împrejurarea că prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.46/2008 s-au abrogat dispozițiile de lege ce reglementau posibilitatea de a fi numit în funcția de judecător sau procuror, fără concurs, nu este de natură a îngreuna dreptul la muncă sau alegerea profesiei, drepturi fundamentale garantate de art.41 alin.(1) din Constituție, întrucât legiuitorul are atât competența de a reglementa condițiile pentru ocuparea unor funcții sau exercitarea unor profesii, cât și competența de a le modifica sau abroga.	53
7. Dispozițiile art.33 alin.(14) din Legea nr. 303/2004 instituie o diferență de tratament juridic în privința persoanelor absolvente al Institutului Național al Magistraturii și celor care au devenit magistrați în condițiile art.33 alin.(1), adică prin promovarea concursului organizat pe post, cu îndeplinirea condițiilor generale prevăzute de art.14 alin.(1) și a condiției speciale de vechime în specialitate, dar <i>respectă exigențele principiilor egalității și nediscriminării</i>	56
8. Restrângerea dreptului magistraților la promovare, prin condiționarea acestora de vechimea în funcția de judecător sau de procuror, nu este neconstituțională, întrucât art.53 din Constituție are în vedere restrângerea în anumite condiții, strict precizate în cuprinsul său, a unuia sau mai multor drepturi fundamentale, astfel cum acestea sunt consacrate și garantate în titlul II al Legii fundamentale. Or, dreptul la promovare nu se regăsește printre acestea	68
9. De vreme ce au fost declarați admiși la concursul de admitere în magistratură, nu se poate presupune decât că toți magistrații, indiferent de funcția în domeniul juridic pe care au avut-o anterior, au evoluat și s-au perfecționat în cadrul unor repere profesionale similare, neexistând niciun motiv pentru conferirea unei mai mari îndreptățiri la promovare la instanțele sau parchetele superioare unei anumite categorii, între magistrați, pe parcursul dezvoltării profesionale, nu pot exista decât eventuale discrepanțe generate de gradul individual de pregătire, nicidecum de împrejurări particulare, anterioare admiterii în magistratură.	73
10. Hotărârea de validare a rezultatelor concursului/examenului pentru numirea în funcții de conducere a procurorilor este una cu caracter administrativ, care privește cariera magistraților, și nicidecum jurisdicțional. Întrucât se solicită interpretarea textului de lege supus controlului sau chiar și completarea acestuia, excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă	77
11. Restrângerea dreptului magistratului de a ataca hotărârea de revocare din funcția de conducere numai la cazul în care revocarea s-a dispus ca sancțiune disciplinară contravine în mod evident prevederilor art.21 alin.(1) din Constituție, deoarece nu numai în acest caz magistratul se află în	

situația de a-și apăra <i>drepturile și interesele legitime</i> , ci și în toate celelalte cazuri în care apreciază că măsura luată împotriva lui este nejustificată ..	79
12. Raportată la premisele egalității de tratament juridic, exigența îndeplinirii funcției de judecător în ultimii doi ani și, implicit, și la data cererii de promovare la Înalta Curte de Casație și Justiție constituie o rupere nejustificată a echilibrului în sânul celor două categorii de magistrați așadar, o discriminare contrară Constituției	84
13. Împrejurarea că promovarea judecătorilor la Înalta Curte de Casație și Justiție se face de Consiliul Superior al Magistraturii prin procedura de selecție prevăzută de art.52 alin.(1) din Legea nr.303/2004 și nu prin concurs nu este de natură să aducă atingere imparțialității judecătorilor de la instanța supremă	87
14. Art.134 alin.(1) din Constituție prevede atribuția Președintelui României de a-i numi în funcție pe judecători și pe procurori, cu excepția celor stagiați, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Participarea Președintelui României la constituirea în acest mod a autorității judecătorești concordă în egală măsură cu principiul echilibrului puterilor în stat, consacrat prin art.1 alin.(4) din Constituție, și nu este de natură să afecteze în vreun fel independența judecătorilor, instituită prin dispozițiile art.124 alin.(3) din Constituție, și exercitarea de către procurori a atribuțiilor lor, cu respectarea principiilor legalității și imparțialității prevăzute în art.132 alin.(1) din Legea fundamentală	91
15. Dispozițiile de lege care permit detașarea judecătorilor și procurorilor, cu acordul scris al acestora, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite, la solicitarea instituțiilor respective, precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, nu sunt de natură să încalce normele constituționale privind incompatibilitățile funcției de judecător sau de procuror, prevăzute de art.125 alin.(3) și de art.132 alin.(2) din Constituție	95
16. Art.62 alin.(1) lit.a) din Legea nr.303/2004 prevede că <i>“judecătorul sau procurorul este suspendat din funcție în următoarele cazuri: a) când a fost pusă în mișcare acțiunea penală împotriva sa prin ordonanță sau rechizitoriu.”</i> Această calitate de inculpat nu reprezintă o prejudecare a cauzei și nu răstoarnă prezumția de nevinovăție prevăzută la art.23 alin.(11) din Constituție, în conformitate cu care, <i>“Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată”</i> . De asemenea, nu sunt prejudiciate interesele legitime ale persoanei inculpate, care, la fel ca și oricare parte din procesul penal, își poate exercita dreptul la apărare și poate solicita administrarea oricăror probe legale pentru combaterea susținerilor formulate în acuzare	98
17. Expertiza de specialitate constituie singurul mijloc prin care se poate dovedi dacă magistratul în cauză suferă sau nu de o boală psihică	

incompatibilă cu exercitarea funcției, deci nu se poate reține că dispozițiile care prevăd efectuarea unei astfel de expertize contravin dreptului la viață și la integritate fizică și psihică, prevăzut de art.22 alin.(1) din Constituție, sau dreptului persoanei fizice de a dispune de ea însăși, prevăzut de art.26 din Constituție, sau dreptului la ocrotirea sănătății, prevăzut de art.34 din Constituție	100
18. Garanții ale exercitării dreptului la muncă sunt prevăzute în art.63 alin.(2) și art.64 alin.(3) din Legea nr.303/2004, potrivit cărora, dacă se dispune scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, achitarea sau încetarea procesului penal față de judecător sau procuror, suspendarea din funcție încetează, iar acesta este repus în situația anterioară, i se plătesc drepturile bănești de care a fost lipsit pe perioada suspendării din funcție și i se recunoaște vechimea în magistratură pentru această perioadă, iar pe perioada suspendării, judecătorului sau procurorului i se plătesc drepturile de asigurări sociale de sănătate, potrivit legii	104
19. Autorul excepției, în realitate, prin critica sa tinde la completarea textului art.67 alin.(4) din Legea nr.303/2004, în sensul introducerii în conținutul normativ al acestuia și a categoriei consilierilor juridici ca profesie juridică eligibilă să participe cu îndeplinirea condițiilor de vechime la concursul pentru numirea în funcția de magistrat-asistent gradul III. O atare chestiune ține de legiferare, și nu de controlul de constituționalitate, Curtea fiind un legiuitor negativ	107
20. Legiuitorul, considerând că, în cazul transferării procurorilor în funcțiile de judecători, este îndeplinită condiția numirii prin decret al Președintelui României, în art.49 din Legea nr.92/1992, republicată, a prevăzut că “Depunerea jurământului nu este necesară în cazul transferului [...]”. Magistrății au obligația depunerii jurământului înainte de a începe să exercite funcția de judecător sau procuror	109
21. Excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor titlului III “Drepturile și îndatoririle judecătorilor și procurorilor” din Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, astfel cum a fost formulată, este inadmisibilă, întrucât se solicită completarea textelor de lege criticate	114
22. Numirea, promovarea și evoluția carierei de magistrat a judecătorilor și procurorilor militari se fac în aceleași condiții ca și în cazul magistraților de la celelalte instanțe judecătorești și parchete, iar calitatea de militar activ în cadrul Ministerului Apărării Naționale nu conduce la stabilirea unei relații de subordonare pe planul îndeplinirii atribuțiilor ce le revin ca magistrați	115
23. Dispozițiile art.80 alin.(3) din Legea nr.303/2004 prevăd că “Modul de calcul al vechimii continue în magistratură se stabilește prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii”. Această prevedere creează	

posibilitatea calculării vechimii și în alt mod decât prin stricta și restrictiva interpretare a termenului “continuă”. Curtea Constituțională nu se poate pronunța însă asupra modalității de calcul stabilite de Consiliul Superior al Magistraturii, prevederile art.146 lit.d) din Constituție și ale art.29 alin.(1) din Legea nr.47/1992 limitând competența Curții, în cazul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate, doar la controlul legilor și ordonanțelor Guvernului	119
24. Persoanele care se pensionează din funcția de judecător sau de procuror, rămânând în această funcție până la îndeplinirea tuturor condițiilor de pensionare, cele care, deși au trecut într-o altă activitate, au în funcția de judecător sau de procuror o vechime de 20 de ani sau chiar de 25 de ani, se află, în mod evident, într-o situație diferită față de persoanele care la data îndeplinirii condițiilor de pensionare sunt încadrate în alte funcții, iar în funcția de judecător sau de procuror nu au realizat o vechime de cel puțin 25 sau 20 de ani. Situația obiectiv diferită în care se află anumite categorii de persoane justifică sau chiar impune instituirea prin lege a unui tratament juridic rezonabil diferențiat, fără ca aceasta să reprezinte privilegii ori discriminări	121
25. Susținerea în sensul că este discriminatorie instituirea unui număr minim de 20 de ani de vechime efectivă în magistratură nu reprezintă o veritabilă critică de neconstituționalitate, ci o simplă afirmație, atâta vreme cât autorul excepției nu precizează prin comparație cu regimul juridic aplicabil cărei categorii sociale textele de lege criticate ar institui o inegalitate de natură să încalce dispozițiile art.16 alin.(1) din Constituție.	124
26. Susținerile care privesc o omisiune a textului de lege criticat, și anume faptul că cei 10 ani care pot fi luați în calculul vechimii necesare pentru acordarea pensiei de serviciu anticipate, potrivit celei de-a doua teze a 82 alin.(2) din Legea nr.303/2004, au în vedere doar perioada în care a fost exercitată profesia de avocat, iar nu și alte profesii de specialitate juridică, în speță de consilier juridic nu pot fi valorificate pe calea excepției de neconstituționalitate, care este inadmisibilă	125
27. Dispozițiile art.85 din Legea nr.303/2004 reglementează vechimea în magistratură, respectiv funcțiile îndeplinite care sunt cuprinse în această noțiune. Vechimea în magistratură constituie temeiul acordării unor drepturi specifice acestei categorii profesionale, printre care și pensia de serviciu pentru magistrați. Acest tip special de pensie are două componente: o parte achitată din fondurile de asigurări sociale din sistemul public și o parte acordată de la bugetul de stat. Perioada studiilor universitare se ia în calcul la stabilirea părții de pensie cuvenită din sistemul public de asigurări sociale în mod egal pentru toți asigurații. Legiuitorul a optat însă, fără a încălca nici o dispoziție constituțională, în sensul că perioada studiilor juridice nu trebuie inclusă în calculul vechimii în magistratură care este temei al stabilirii pensiei de serviciu	127

28. Potrivit dispozițiilor art.85 alin.(3) din Legea nr.303/2004, pensiile de serviciu ale judecătorilor și procurorilor se actualizează anual în raport cu media veniturilor brute realizate în ultimele 12 luni de către judecătorii și procurorii în activitate. Actualizarea pensiilor în funcție de evoluția nivelului salariilor de bază reprezintă, în esența ei, o operațiune ulterioară stabilirii drepturilor de pensie și poate fi efectuată, evident, doar după data intrării în vigoare a legii care acordă acest drept. Dispozițiile legale criticate nu exclud de la beneficiul actualizării pensiei vreo categorie de magistrați pensionari, neinstituind discriminări între magistrații pensionați anterior intrării în vigoare a legii și cei pensionați după intrarea legii în vigoare 132
29. Dispozițiile art.86 din Legea nr.303/2004 au în vedere, în exclusivitate, asimilarea perioadei lucrate într-un alt domeniu de activitate cu vechimea în magistratură. Faptul că de această vechime beneficiază numai judecătorii, procurorii, personalul de specialitate juridică sau magistrații-asistenți este o consecință a faptului că Legea nr.303/2004 privește statutul judecătorilor și procurorilor, iar nu și categoriile de persoane cărora art.86 le recunoaște vechimea în magistratură pentru perioada în care au îndeplinit funcțiile enumerate în acest text 135
30. Dispozițiile art.95 și 97 din Legea nr.303/2004, care reglementează posibilitatea oricărei persoane de a sesiza Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la conduita magistraților, nu instituie un regim de imunitate pentru magistrați, ci stabilesc anumite reguli aplicabile acestora în cazul încălcării obligațiilor profesionale ori al săvârșirii unor infracțiuni, fără ca prin aceasta să se încalce dispozițiile art.16 alin.(2) și ale art.21 alin.(3) din Constituție 137
31. Dispozițiile art.95 alin.(1) din Legea nr.303/2004, potrivit cărora judecătorii, procurorii și magistrații-asistenți pot fi percheziționați, reținuți sau arestați preventiv numai cu încuviințarea secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii, dau expresie unei atribuții a acestui organism, stabilite prin legea sa organică, *“în realizarea rolului său de garant al independenței justiției”*, așadar sunt în concordanță cu dispozițiile art.133 alin.(1) și art.134 alin.(4) din Constituție 142
32. Răspunderea magistraților stabilită în condițiile legii nu înlătură răspunderea acestora pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, precum și că răspunderea statului nu mai este limitată doar la erorile judiciare săvârșite în materie penală, ci privește toate erorile judiciare, indiferent de natura cauzelor în care au fost săvârșite, lărgindu-se astfel garanția constituțională a acestei răspunderi, și că problema erorilor judiciare se ridică în principal sub aspectul reparațiilor pe care societatea este datoare să le acorde celui care a suferit în mod injust de pe urma erorilor comise în sistemul judiciar, prevederile constituționale cuprinse în art.52 alin.(3) consacrand principiul răspunderii obiective a statului în asemenea împrejurări 145

33. Potrivit art.52 alin.(2) din Constituție, răspunderea statului este stabilită în condițiile legii, iar legiuitorul a reglementat - prin art.96 alin.(4) din Legea nr.303/2004 - condițiile în care se stabilește această răspundere, printre care se află și acea cerință a existenței unei hotărâri definitive de stabilire a răspunderii penale sau disciplinare a judecătorului sau procurorului ... 147
34. După ce prejudiciul a fost acoperit în temeiul unei hotărâri irevocabile, statul poate formula acțiune în regres împotriva judecătorului sau procurorului, în măsura în care respectiva eroare judiciară le este imputabilă, fiind cauzată de exercitarea cu rea-credință sau gravă neglijență a funcției. Acestea constituie condiții pentru angajarea răspunderii magistratului față de stat, în limitele despăgubirii la care acesta din urmă a fost obligat față de victima erorii judiciare, iar nu condiții ale răspunderii directe a respectivului magistrat față de persoana prejudiciată 150
35. Independența justiției implică un statut special, adecvat al magistraților, menit să imprime o valoare de necontestat actului de justiție, prin protejarea membrilor corpului magistraților împotriva subiectivismului și a acțiunilor nejustificate sau abuzive ale organelor de urmărire penală competente care le-ar putea afecta credibilitatea. Textul de lege criticat, care condiționează cercetarea, reținerea, arestarea, percheziționarea sau trimiterea în judecată de încuviințarea ministrului justiției, instituie o măsură rațională de protecție a magistratului, care reprezintă o garanție legală a consolidării principiilor constituționale enunțate anterior, privitoare la independența judecătorilor și la imparțialitatea procurorilor 153
36. Beneficiul pensiei de serviciu se acordă pentru calitatea de judecător al Curții Constituționale, indiferent de momentul pensionării persoanei care deține sau a deținut această calitate. În aceste condiții, diferențierea făcută, printr-o interpretare care are în vedere numai momentul împlinirii vârstei de pensionare în timpul mandatului, creează o discriminare evidentă între persoane care se află în aceeași situație juridică 157
37. În timp ce statutul judecătorilor este prevăzut în cadrul secțiunii 1 “Instanțele judecătorești”, statutul procurorilor este prevăzut în secțiunea a 2-a “Ministerul Public”. Această diferențiere nu este esențială, deoarece ambele secțiuni fac parte din același capitol intitulat “Autoritatea judecătorească”, dar este suficientă pentru a permite legiuitorului să stabilească conform voinței sale, ținând seama și de particularitățile celor două categorii profesionale, salarizarea judecătorilor și procurorilor 163
38. Acordarea unor drepturi de natură salarială, care nu aparțin sferei drepturilor și libertăților fundamentale, ține de opțiunea exclusivă a legiuitorului. Rațiunea acordării sporului de 15% din indemnizația de încadrare brută lunară magistraților care posedă titlul științific de doctor sau doctor docent este încurajarea acestora de a participa activ în viața științifică, de a-și perfecționa cunoștințele într-un domeniu dat și de a-și îmbunătăți performanțele profesionale la locul de muncă 165

- 39. Dispozițiile art.10 alin.(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din sistemul justiției sunt neconstituționale, în măsura în care instituie discriminări, în ceea ce privește salarizarea, între membrii Consiliului Superior al Magistraturii cu activitate permanentă și membrii Consiliului Superior al Magistraturii fără activitate permanentă . 167**
- 40. Conferirea unei poziții superioare în ierarhia parchetelor s-a determinat și posibilitatea membrilor acestei structuri de a dobândi gradul profesional corespunzător nivelului parchetului în care funcționează. Legiuitorul este liber să deroge de la regulile generale de promovare în funcții, atât timp cât soluția legislativă impusă este justificată în mod obiectiv și rațional, iar în cazul de față o asemenea situație este justificabilă prin avansarea în ierarhia parchetelor a D.I.I.C.O.T. 173**
- 41. Conferirea unei poziții superioare în ierarhia parchetelor s-a determinat și posibilitatea membrilor acestei structuri de a dobândi gradul profesional corespunzător nivelului parchetului în care funcționează. Legiuitorul este liber să deroge de la regulile generale de promovare în funcții, atât timp cât soluția legislativă impusă este justificată în mod obiectiv și rațional, iar în cazul de față o asemenea situație este justificabilă prin avansarea în ierarhia parchetelor a D.N.A. 173**
- 42. Rațiunea legii (art.22 și art.23 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.27/2006) este aceea de a veni în sprijinul persoanelor care ocupă funcțiile de judecători, procurori, personal asimilat acestora sau magistrați-asistenți cu acordarea unor facilități privind asigurarea unei locuințe, în măsura în care acestea nu dețin personal, ori prin membrii familiei, o locuință în localitatea unde își desfășoară activitatea. Întrucât, așa cum s-a reținut și mai sus, nu este vorba de un drept fundamental, legiuitorul a avut libertatea de a decide limitele și condițiile acordării acestui beneficiu 176**
- 43. Judecătorii, procurorii și celelalte categorii de personal din sistemul justiției se află într-o situație obiectiv diferită, motiv pentru care legiuitorul a reglementat salarizarea și alte drepturi ale lor printr-un act normativ special, prin care a prevăzut reguli speciale de contestare a modului de stabilire a drepturilor salariale, precum și cu privire la exercitarea căilor de atac 178**

1. Susținerea autorilor sesizării în sensul că lipsa totală a motivării hotărârii judecătorești nu poate fi reținută ca abatere disciplinară, întrucât constituie temei pentru formularea unei căi de atac împotriva hotărârii judecătorești respective, este lipsită de fundament juridic. Răspunderea disciplinară poate fi angajată în cu totul alte condiții decât cele prevăzute de lege pentru promovarea unei căi de atac, care nu exclude, *de plano*, angajarea răspunderii disciplinare a judecătorului pentru aceeași faptă.

Decizia nr.2 din 11 ianuarie 2012 asupra obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, publicată în Monitorul Oficial nr.131 din 23.02.2012

Pe rol se află soluționarea sesizării referitoare la neconstituționalitatea “dispozițiilor art.99 lit.r), s) și ș) și art.99¹ din Legea nr.303/2004, astfel cum sunt prevăzute în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii [...], precum și cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art.44, art.45, art.46¹ și art.47 din Legea nr.317/2004, astfel cum sunt prevăzute în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii”, formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție, și a sesizării referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, formulată de 86 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Social Democrat, ambele sesizări fiind întemeiate pe dispozițiile art.146 lit.a) din Constituție.

Cu privire la cele două sesizări, Curtea reține următoarele:

I. Cu Adresa nr.1.816 din 16 decembrie 2011, Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea “dispozițiilor art.99 lit.r), s) și ș) și art.99¹ din Legea nr.303/2004, astfel cum sunt prevăzute în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii [...], precum și cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art.44, art.45, art.46¹ și art.47 din Legea nr.317/2004, astfel cum sunt prevăzute în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.”

Sesizarea formulată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, în temeiul art.146 lit.a) din Constituție și al art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, s-a hotărât în ședința din data de 16 decembrie 2011, prin Hotărârea nr.1 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, fiind

votată de cei 74 de judecători prezenți din totalul de 97 de judecători în funcție ai instanței supreme, în conformitate cu art.25 lit.c) din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.7.130 din 19 decembrie 2011 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.1.585A/2011.

II. În ceea ce privește obiectul sesizării de neconstituționalitate se constată că acesta îl constituie dispozițiile art.I pct.3 cu referire la art.99 lit.r), s) și ș) și pct.4 cu referire la art.99¹, precum și ale art.II pct.1 cu referire la art.44, pct.2 cu referire la art.45, pct.5 cu referire la art.46¹ și pct.6 cu referire la art.47 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

III. Criticile de neconstituționalitate sunt grupate după cum urmează:

1. În ceea ce privește **dispozițiile art.I pct.3 cu referire la art.99 lit.r), s) și ș) și pct.4 cu referire la art.99¹** din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, se susține că încalcă prevederile art.20 alin.(2) și cele ale art.129 din Constituție, referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului și folosirea căilor de atac.

În opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție, "condițiile legii" la care se referă dispozițiile art.129 din Constituție sunt prevăzute, în principal, în Codul de procedură civilă și în Codul de procedură penală. Or, potrivit ambelor acte normative menționate, nemotivarea hotărârilor judecătorești constituie motiv de casare a acestora și, prin urmare, motiv de exercitare a căii de atac a recursului, în condițiile art.129 din Constituție. Fiind un motiv de exercitare a căii de atac, nemotivarea hotărârii judecătorești nu poate constitui abatere disciplinară în exercitarea activității magistratului, întrucât hotărârea judecătorească, ca act de înlăptuire a justiției, poate face exclusiv obiectul controlului judecătorec, iar nu al unei acțiuni disciplinare. Prin urmare, dispozițiile art.99 lit.r) din legea criticată, potrivit căreia constituie abatere disciplinară "*r) lipsa totală a motivării hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, în condițiile legii*", încalcă dispozițiile art.129 din Constituție.

Se mai arată că sunt neconstituționale și dispozițiile art.99 lit.ș) din legea criticată, potrivit căreia constituie abatere disciplinară "*nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii*", deoarece modul în care sunt respectate aceste decizii se cenzurează exclusiv de către instanțele de control, prin intermediul căilor de atac. În plus, textul menționat nu face distincție între situațiile de nerespectare a deciziilor Curții Constituționale sau a deciziilor pronunțate în interesul legii, deși se constată incidența lor, și situațiile în care, în mod motivat, se constată că o astfel de decizie nu este aplicabilă la un caz dat, în acest din urmă caz neputând fi incidente dispozițiile privind răspunderea disciplinară, ci numai cele privind controlul de legalitate.

Cu privire la lit.s) a aceluiași articol, potrivit căreia constituie abatere disciplinară "*utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului ori motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de magistrat*", se susține că încalcă prevederile art.20 alin.(2) din Constituție raportat la art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în ceea ce privește componenta referitoare la claritatea și previzibilitatea normelor juridice. Se invocă în

acest sens decizii ale Curții Constituționale (nr.1.470 din 8 noiembrie 2011, nr.573 din 3 mai 2011) prin care, cu referire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în această materie, s-a reținut că principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, precum și faptul că nu poate fi considerată lege decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite cetățeanului să își controleze conduita.

2. În ceea ce privește **dispozițiile art.II pct.1 cu referire la art.44, pct.2 cu referire la art.45, pct.5 cu referire la art.46¹ și pct.6 cu referire la art.47** din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, se susține că încalcă prevederile art.1 alin.(4), art.124 alin.(3) și art.133 alin.(1) din Constituție.

Aceasta, întrucât normele criticate conferă calitatea de titular al acțiunii disciplinare ministrului justiției și președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție în cazul abaterilor disciplinare săvârșite de judecători, respectiv calitatea de titular al acțiunii disciplinare ministrului justiției și procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în cazul abaterilor disciplinare săvârșite de procurori.

Atribuind ministrului justiției, ca membru al puterii executive, această calitate, se încalcă principiul separației puterilor în stat, exercitarea acțiunii disciplinare constituind o ingerință în activitatea puterii judecătorești. În același timp, conferirea de titular al acțiunii disciplinare împotriva judecătorilor atât ministrului justiției, cât și președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, primul exercitând atribuții specifice puterii executive, iar cel de-al doilea atribuții specifice puterii judecătorești, se încalcă principiul independenței judecătorilor.

De asemenea, aceleași norme încalcă și dispozițiile art.133 alin.(1) din Constituție, care conferă exclusiv Consiliului Superior al Magistraturii rolul de garant al independenței justiției. Or, exercitarea acțiunii disciplinare împotriva magistraților reprezintă o componentă esențială în îndeplinirea, de către Consiliul Superior al Magistraturii, a rolului său constituțional. Garanțiile pe care legea trebuie să le prevadă, pentru a fi conformă cu principiul independenței judecătorilor și îndeplinirea rolului Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției, nu privesc numai sancționarea propriu-zisă a magistraților, ci și toate procedurile care pot avea ca efect sancționarea acestora, de la momentul inițial al exercitării acțiunii disciplinare.

IV. La data de 20 decembrie 2011, prin Adresa nr.29.607/1.154/2011, Consiliul Superior al Magistraturii a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, prin care se arată că un număr relativ important din dispozițiile legii cu privire la care Curtea Constituțională a fost sesizată "neagă litera și spiritul Constituției, reprezentând un grav atentat la independența justiției din România". Examinând punctul de vedere transmis, Curtea constată că motivele prezentate sunt aceleași cu cele formulate în susținerea obiecției de neconstituționalitate ce constituie obiectul Dosarului nr.1.591A/2011 al Curții Constituționale.

V. Cu Adresa nr.51/6.192 din 20 decembrie 2011, secretarul general al Camerei Deputaților a trimis Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art.146 lit.a) teza întâi din Constituție, precum și al art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea formulată de 86 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Social Democrat referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Autorii sesizării sunt următorii: Gheorghe Ana, Gheorghe Antochi, Nicolae Băncioiu, Eugen Bejinariu, Vasile Bleotu, Dumitru Boabeș, Marin Bobeș, Matei-Radu Brătianu, Doina Burcău, Ion Burnei, Ion Călin, Dumitru Chiriță, Ioan Cindrea, Gheorghe Ciocan, Eugeniu Radu Coclici, Dorel Covaci, Victor Cristea, Ioan Damian, Andrei Dolineaschi, Mircea Gheorghe Drăghici, Sonia Maria Drăghici, Ileana Cristina Dumitrache, Cristian-Sorin Dumitrescu, Ion Dumitru, Mircea Dușa, Filip Georgescu, Marian Ghiveciu, Vasile Ghiorghe Gliga, Horia Grama, Viorel Hrebenciuc, Iulian Iancu, Florin Iordache, Cornel Itu, Florina-Ruxandra Jipa, Ciprian Florin Luca, Mircea-Silvestru Lup, Costică Macaleți, Antonella Marinescu, Eduard-Stelian Martin, Manuela Mitrea, Vasile Mocanu, Ion Mocioalcă, Carmen Ileana Moldovan, Emil Radu Moldovan, Rodica Nassar, Adrian Năstase, Marian Neacșu, Cătălin Ioan Nechifor, Robert Sorin Negoită, Dan Nica, Nicolae-Ciprian Nica, Bogdan-Nicolae Niculescu-Duvăz, Oana Ștefănescu-Thome Niculescu-Mizil, Laurențiu Nistor, Constantin Niță, Iuliu Nosa, Tudor Panțaru, Florin Costin Pâslaru, Petre Petrescu, Victor Viorel Ponta, Georgian Pop, Florian Popa, Vasile Popeangă, Dan-Mircea Popescu, Neculai Rățoi, Cornel Cristian Resmeriță, Cristian Rizea, Ioan Sorin Roman, Lucreția Roșca, Victor Socaciu, Adrian Solomon, Ioan Stan, Ion Stan, Nicolae Stan, Anghel Stanciu, Sorin Constantin Stragea, Mugurel Surupăceanu, Viorel Ștefan, Florin-Cristian Tătaru, Horia Teodorescu, Angel Tilvăr, Mihai Tudose, Radu Costin Vasilică, Petru Gabriel Vlase, Aurel Vlădoiu, Mădălin-Ștefan Vorcu, Valeriu Ștefan Zgonea.

Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.7.184 din 20 decembrie 2011, formând obiectul Dosarului nr.1.591A/2011.

VI. Obiectul sesizării, astfel cum a fost formulat, îl constituie Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, cu privire la care se arată că, în ansamblul său, încalcă următoarele dispoziții din Constituție: art.1 alin (4) privind separația puterilor în stat, art.16 alin.(1) privind egalitatea în fața legii și a autorităților publice, art.20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art.26 alin.(2) privind dreptul persoanei de a dispune de ea însăși, art.124 privind înfăptuirea justiției, art.125 privind statutul judecătorilor, art.126 privind instanțele judecătorești, art.129 privind folosirea căilor de atac, art.133 și art.134 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Se susține că legea criticată produce un efect invers celui declarat, respectiv o slăbire majoră a independenței justiției, prin expunerea sa la un control concret al puterii executive, crearea unei jurisdicții paralele și înlocuirea controlului jurisdicțional al hotărârilor judecătorești cu un control disciplinar îndreptat direct împotriva judecătorului. Din această perspectivă se apreciază că actul normativ a fost elaborat cu încălcarea gravă a unor principii constituționale fundamentale.

VII. Criticile de neconstituționalitate sunt grupate după cum urmează:

1. Cu referire la modificarea Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor

- Se arată, mai întâi, că legea criticată instituie o serie de abateri disciplinare noi, iar, prin modul în care acestea sunt reglementate, se încalcă normele și principiile constituționale invocate.

În acest sens se arată că o abatere disciplinară poate sancționa doar acele conduite care nu privesc actul de justiție în sine, ci desfășurarea activității de sistem, exterioară activității propriu-zise. Activitatea jurisdicțională este rezervată exclusiv actului de justiție, hotărârile fiind supuse doar controlului judecătoresc, prin sistemul căilor de atac, ordinare sau extraordinare.

Verificarea aplicării legii de către judecător presupune repunerea în discuție a actului de judecată de către o autoritate care nu este judiciară sau care, chiar dacă în mod obișnuit desfășoară o activitate de judecată, în cazul în care ar exercita o atribuție ca titular al acțiunii disciplinare, nu ar mai funcționa ca instanță de judecată, ceea ce determină să se instituie o “suprainstanță”, ce are dreptul să încalce principiul independenței judecătorului, autoritatea de lucru judecat și principiul separației puterilor în stat.

Astfel, abaterile disciplinare prevăzute la art.99 lit.r) și s) din lege privesc conținutul hotărârilor judecătorești, care nu poate fi examinat decât prin intermediul căilor de atac, iar în ceea ce privește sancțiunea prevăzută la art.99 lit.t), aceasta se rezumă numai în mod aparent la situația magistratului, deoarece poate constitui temei pentru promovarea căii de atac a revizuirii, ceea ce înseamnă că pe calea acțiunii disciplinare s-ar putea ajunge indirect la repunerea în discuție a fondului cauzei, încălcându-se astfel autoritatea de lucru judecat. În ceea ce privește abaterea disciplinară prevăzută de art.99 lit.ș) din lege, se arată că presupune, de asemenea, verificarea unei judecăți în fond.

Or, a oferi inspecției judiciare posibilitatea de a efectua un control paralel asupra soluției pronunțate cu privire la fondul cauzei, eventual la solicitarea puterii executive (din moment ce titular al acțiunii disciplinare devine și Ministerul Justiției, componentă a executivului), echivalează cu o încălcare a independenței justiției și creează premisele ca justiția să nu se mai realizeze numai prin instanțele judecătorești, ci și prin inspecția judiciară, care, printr-o cercetare disciplinară îndreptată “aparent” împotriva judecătorului, va ajunge să realizeze, în fapt, un veritabil control de legalitate al hotărârii pronunțate.

În continuare, autorii sesizării se referă, în mod special, la reglementarea abaterii disciplinare constând în nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, expunând, pe larg, considerentele pentru care, în opinia lor, aceasta încalcă: principiul constituțional potrivit căruia judecătorii se supun numai legii [art. 124 alin.(3)], dispozițiile art.20 și art. 148 referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului și integrarea în Uniunea Europeană, dispozițiile art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Astfel, cu privire la deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în recurs în interesul legii, se arată că vin să corecteze o practică neunitară rezultată dintr-o interpretare diferită a unei legi, indicând în abstract și nu în cadrul unui proces determinat soluția, respectiv interpretarea corectă a legii în anumite situații identice care au primit soluții diferite. Or, judecătorul cauzei este singurul abilitat în concret să verifice dacă în pricina cu care este investit este sau nu aplicabilă decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Cât privește Curtea Constituțională, se arată că verificarea pe care o face aceasta cu privire la compatibilitatea unei legi cu Constituția este întotdeauna în abstract, chiar dacă excepția de neconstituționalitate se invocă într-o cauză concretă. Deciziile Curții de constatare a neconstituționalității creează în primul rând o obligație în sarcina puterii legislative și, uneori, executive, atunci când aceasta din urmă legiferează, de a pune în acord legea cu Constituția. Respectarea de către instanțele de judecată a acestei soluții se concretizează în aceea că, supunându-se numai legii în pronunțarea unei hotărâri judecătorești, judecătorul nu va putea pronunța o hotărâre în baza unui act normativ neconstituțional care și-a încetat efectele juridice. Spre deosebire de analiza

făcută de Curtea Constituțională, instanțele investite cu soluționarea unei cereri fac o analiză în concret a incidenței textelor legale la o situație de fapt stabilită în urma administrării probatoriului.

Interpretarea dispozițiilor legale, fie prin decizii ale Curții Constituționale, fie prin decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție în recurs în interesul legii, nu înlătură obligația instanțelor prevăzută de art.20 și, respectiv, art.148 din Constituție de a interpreta dispozițiile dreptului intern astfel încât aplicarea legii să nu conducă la încălcarea drepturilor fundamentale ale părților, consacrate de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectiv de a duce la îndeplinire obligațiile rezultate din actul aderării la Uniunea Europeană. Se invocă în acest sens Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care, potrivit art.6 din Tratatul privind Uniunea Europeană, are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor.

Referindu-se la efectele deciziilor Curților Constituționale și distingând sub acest aspect între deciziile prin care se constată neconstituționalitatea, respectiv constituționalitatea unui act normativ, autorii sesizării rețin că nu se poate susține ca având caracter general obligatoriu și acestea din urmă, deoarece o asemenea interpretare ar presupune ca niciodată Curtea să nu poată reveni asupra propriei jurisprudențe, fiind legată de constatările proprii anterioare. Interpretarea dată de Curtea Constituțională dispozițiilor legale prin această categorie de decizii nu poate fi înlăturată decât în situații excepționale, când această interpretare, urmată *ad litteram* în aplicarea legii la un caz concret, ar putea conduce la încălcări ale unor tratate internaționale la care România este parte.

Revenind asupra ideii în sensul că, indiferent de decizia pronunțată, Curtea Constituțională interpretează întotdeauna în abstracto un text legal, prin raportare la dispozițiile Constituției, se susține că nu poate fi exclusă *de plano* posibilitatea ca aplicarea în concret a legii astfel interpretate, cu privire la o situație de fapt determinată în urma cercetării judecătorești, să fie contrară principiilor afirmate chiar de Curtea Constituțională în deciziile sale, o astfel de soluție fiind impusă de art.20 din Constituție.

Se apreciază că este cu atât mai periculos a transfera în sfera răspunderii disciplinare aspecte legate de aplicabilitatea deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curții Europene a Drepturilor Omului cu cât aceste două instanțe nu sunt infailibile.

De altfel, nici Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu își arogă dreptul de a verifica eventualele erori de interpretare a legii interne de către instanța națională. Se invocă în acest sens cele statuate în hotărârile pronunțate în cauzele *Rasidescu împotriva României* și *Natela Davidashvili împotriva Georgiei*, prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că nu este o instanță de apel investită cu cenzurarea erorilor de fapt și de drept ale instanțelor naționale ce au soluționat cauza înaintea sa, o a patra instanță care să rejudece cauza pe fond sau din perspectiva dreptului național. În sprijinul aceleiași susțineri se mai invocă și hotărârile pronunțate în cauzele *Mgueladze împotriva Georgiei*, *Gurepka împotriva Ucrainei* și *Goktas împotriva Turciei*, prin care aceeași Curte a reținut că instanțele interne sunt mai bine plasate pentru a aprecia relevanța probelor pentru o soluție și lor le revine rolul de a interpreta și aplica legea internă.

Astfel fiind, reglementarea sancțiunilor disciplinare menționate încalcă independența justiției, care, potrivit Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară, este premisa statului de drept și o garanție fundamentală a procesului echitabil. Judecătorul are obligația să aplice legea așa cum o înțelege, pe baza propriei evaluări a faptelor, iar un element esențial al independenței sale instituționale este acela că nu poate fi supus unei intervenții arbitrare din partea executivului.